

Agonian

ULA IRURETAGOIENA

Alvoro Siza, Pritzker saridun arkitekto portugesak esan berri du arkitektura agonian dela. Baieztapena justifikatzen duen argudioa da gizarteak arkitekturarekiko duen balorazio eskasa, ordainsari baxu eta merezimendu ahultan ispilu dena. Adibidez, turismoaren erakartze publizitatean bisitatu beharrekoen zerrendan arkitektura historikoko obrak badaude, hirietako zentroetan kokatuak egongo dira. Periferian eta lengoia arkitektoniko garaikidea aurkezten duten obrak gaineko aitorpenik ez da izaten, jakintza kultural *mainstream*-era iritsi diren Le Corbusier eta Mies van der Rohe arkitektoen obrak salbu. Arkitektura garaikideak ez du fama onik eta itsusiaren kategorian sailkatuak egon ohi da. Gaur egun ekoizten diren espazio eta eraikinak maitatzeko zailtasunak arazo baten berri ematen du. Arkitektoek diote “jendarteak kultura arkitektonikorik ez duela”, eta jendarteak dio “arkitektoak nabarmenkeria bilatzen duela bere irudia puzteko”. Bieta-tik zeozer badela esango nuke.

Agoniarako beste elementu garaikide bat da eraikuntzako materialen garestitzea. Lerroburu gutxi erakarri du egur, ate edo ikuzgailuen prezio igoera eskandalagarriak. Egoera ulertzeko klabeengatik galdetuz gero, inork ez du argibiderik, dagoeneko urtebeteko krisia igaro dugun arren. Prezioaren igoerari prezioaren ezegonkortasuna gaineratzen zaio, eta eraikin baten lanak egiterako unean, burutu behar denaren prezioa aldakorra izatea oso gai larria da; nola abiatu lan bat bere kostu finala jakin gabe, edo zer egin, eraikitzeko bidean egituraren prezioa bikoizten bada. Aurreikuspen handiagoa eskatzen du egoera berriak, eta aurrez materiala biltzeko, ezer abiatu baino lehen sakon landuta egon behar du egin beharrekoak.

Agian Sizak dioena da orain arteko egiteko moduak agortzen ari direla, ulermen mailan eta materialki ere bai, eta sistemaren iraultzean arkitekturaren birdefinizio bat jaio daiteke, eraikinak maitatzeko beste leku batzuen sorrera alegia. ●

Partekatu ala erail

ZIGOR OLABARRIA OLEAGA

Urak nahieran eta nahi tenperaturan ateratzeari utziko dio luze gabe”, pentsatzen dut aldiro sukaldeko edo dutxako iturriak irekitzerakoan. “Etxean hotzarekin bizitzen ikasi beharko dugu”, berogailua piztean. “Gasteiz bezalako hiri ertainetan ere bilakatuko al da bizitza materialki ezinezko?”, erosketak egitean. Nola egingo dugu lan ARGIAN gasolina eskasiagatik maiz elkartzetik ez dugunean, edo dozenaka mineral eskasun gailu elektronikoak luxu bihurtzean?”, autoan lantokira, Lasartera, noala. “Esportatzen gauden gerrak gure etxeko atea joko al du?”, Ukrainari begira. Pentsamendu errepikakorrak.

Heldu da. 2008an hausnartu genuen auzoan, “zeturrenarekin”, eraldaketa bultzatu behar genuela jai herrikoiak antolatuz edo espazioak okupatuz baino gehiago guztiontzako elikadura eta etxebizitza borrokatuz, baztertuak biderkatuko zirelako –baztertuak “besteak” izaten jarraituko bazuten ere-. 2015ean *La espiral de la energía* entziklopedikoaren irakurketak “gertu genuenarekiko” hotzikarak eragin zizkidan. Auzoko elikadura sarea sortzeko prozesuaren erdian piztu zen pandemia, eta lehenbizikoz sentitu nuen oinarriko beharren asetze komunitarioa “besteak” ez ezik nire beharrak asetzeko erreminta bilakatu zitekeela “bihar”. Energia krisiak, kaos klimatikoa, gerrak eta migrazio masiboak, hornidura arazoak... Kolapsoaz irakurtzea ariketa intelektuala zen atzo; errealitate ukigarria da gaur: iraultza E egun epikoan hasi eta amaituko ez den modu berean, kolapsoa ere prozesua baita.

Pentsatzen dut, baikortasun gehiegiz akaso, erraza litzatekeela ditugun-datozen arazoetako askori konponbidea jartzea: partekatuz, kolektibizatuz, gutxituz, berrerabiliz... Biziraupena ez ezik, bizipoza ere ekarriko liguketela aldaketa horietako askok. Ikusten dut Europa, hauspotu duen gerra baten beroan aurrekontu eta balore militarrik biderkatzen, eta pentsatzen dut, ezkortasun gehiegiz nahiko nuke, ez dela egon historian talde dominatzailekiko goian egonik behera egitea “kiroltasunez” onartu duenik: gu europarrok ez gara hobek izango, gerraren bitartez lortutako pribilegioak gerran sakonduz defendatuko ditugula, sarraskia ‘antzia’ izango bada ere hegemonia galerak ez baitu atzera bueltarik.

Gure eliteen agenda argia da. Zer egingo dugu herritarrok? Are, zer ezkertiar usteko herritarrok? Eliteen orpotik jarraitu ugertzen jarraituko duen gure urrezko kaiola –kaiola, baina urre kolorekoa; urre kolorekoa, baina kaiola– etsian defendatzeko? “Baliabideak gutxitzen doazen jendarte batean, edo inoiz ez bezala partekatzen ikasten dugu, edo inoiz ez bezala hilko dugu elkar”, idatzi zuen Emilio Santiago Muiñok. Buelta erdia hartu, eta ekin diezaiozun partekatzeari. Partekatzea posible egingo duten egunerokotasunak, desioak, etikak, egiturak, antolakundeak sortu eta indartzeari. ●